

دفاع و امنیت ملی از نگاه مقام معظم

رهبری (مدّظله العالی)

کد موضوعی: ۲۶۰

شماره مسلسل: ۱۲۳۷۱

اردیبهشت ماه ۱۳۹۱

دفتر: مطالعات سیاسی

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده
۱	مقدمه
۳	ابعاد و وجوه امنیت ملی
۴	گفتار اول - امنیت ملی از دیدگاه مقام معظم رهبری
۱۴	گفتار دوم - تهدیدات و چالش‌های فرارو
۱۵	گفتار سوم - دفاع ملی از دیدگاه مقام معظم رهبری
۲۱	گفتار چهارم - ضرورت دشمن‌شناسی در دفاع ملی
۲۲	گفتار پنجم - اقسام دشمنان از دیدگاه مقام معظم رهبری
۲۶	نتیجه‌گیری
۲۷	منبع و مأخذ

دفاع و امنیت ملی از نگاه مقام معظم رهبری (مدظله العالی)

چکیده

تأمین امنیت اساسی‌ترین نیاز کنونی جوامع بشری است و پیوندی عمیق و ناگسستنی با شکوفایی و رشد و توسعه نظام‌های سیاسی و حکومت‌ها دارد. در واقع امنیت در زمره اهداف و منافع ملی و ارزش‌های اصولی به‌شمار می‌آید و ترسیم استراتژی و تحقق راهبردهای نظام‌ها در سایه چتر حمایتی و آرامش جامعه امکانپذیر است.

امنیت ملی و دفاعی نظام جمهوری اسلامی در اندیشه مقام معظم رهبری همانند سایر مفاهیم و تعبیر مهم و محوری سیاسی در قلمرو مکتب حیاتبخش اسلام و آموزه‌های دینی تفسیر و تحلیل می‌شود که مجموعه عواملی همانند اعتقادات دینی، خدمتگزاری، عدالت‌طلبی، دشمن‌شناسی و مشارکت‌عمومی و ... در پیدایش مؤلفه‌های امنیت و دفاع ملی و استقرار آن سهیم هستند. بر این اساس (امنیت و دفاع ملی) در نظام جمهوری اسلامی ایران یک مقوله قدسی و ارزشی به‌شمار می‌آید. از نگاه معظم‌له امنیت ملی به مقولاتی مانند امنیت دفاعی، امنیت قضایی، امنیت اجتماعی فرهنگی، امنیت اقتصادی و امنیت اخلاقی قابل تقسیم‌بندی می‌باشد. در خصوص مباحث مربوط به دفاع از منظر معظم‌له انطباق اندیشه‌های اسلامی و کاربرد این مفاهیم در مقولات نوین جهانی قابل اشاره است.

این گزارش بر آن است تا با بازخوانی اندیشه‌های راهگشا و روشنگر مقام معظم رهبری ابعاد و مؤلفه‌های دفاع و امنیت ملی نظام جمهوری اسلامی و چالش‌های فراروی آن را به اختصار بیان کند.

مقدمه

امنیت ملی را می‌توان شامل گزینه‌های زیر دانست:

الف) وضعیتی که در آن شکاف‌های اجتماعی (اساسی در سطوح ملی) فعال نشده باشند. (به عبارت دیگر تفاوت‌ها و علائق گوناگون - که وجود آنها در هر جامعه‌ای طبیعی است - به صورت تضاد منفی ادراک نشوند).

ب) وضعیتی که در آن شکاف‌های اجتماعی «فعال» شده باشد، اما امکان ابراز و حل و فصل

نهادینه شده (قانونی) آن موجود باشد (صرف ابراز قانونی بدون امکان حل و فصل نهادینه شده شکاف‌های اجتماعی فعال خود مخرب است).

ج) وضعیتی که شکاف‌های اجتماعی به سرعت فعال شده، امکان ابراز و یا حل و فصل نهادینه شده آن موجود نباشد، اما توانایی لازم در جهت مدیریت بحران و کنترل از طریق نیروهای امنیتی (نظامی - انتظامی) موجود باشد. امنیت ملی بیانگر تمام مقاصد دفاعی کشور است، یعنی آمادگی برای مخاصمه به خاطر بازداشتن آن یا دوری گزیدن از آن، روحیه نیروهای نظامی، تعداد و هوشمندی دانشمندان، تکنولوژی، ویژگی‌های رهبران و شخصیت‌های سیاسی و نظامی، موقعیت ژئوپلیتیکی و قدرت اقتصادی کشور از جمله عوامل مؤثر در امنیت ملی است.

امنیت ملی سطحی از موقعیت اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و نظامی همراه با رضایت‌مندی لایه‌های مختلف جامعه است که تمامیت ارضی، اقتدار ملی، رفاه عامه، توسعه پایدار و مصونیت فرهنگی و فراز فکری را بدون دخالت قدرت‌های خارجی برای موجودیت و کيان کشور فراهم می‌سازد. گرچه بسته به توانایی و ظرفیت‌های موجود کشور و شرایط زمانی ممکن است اهداف و برنامه‌های امنیت ملی محدود شود و یا تغییر کند؛ چنان‌که امنیت ملی در برابر متغیرهای برون‌زا (جنگ‌های بین‌المللی، تحریم‌های اقتصادی، بحران‌های سیاسی، منطقه‌ای، آثار انتقالی برنامه‌های اقتصادی منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای و...) و متغیرهای درون‌زا (شیوع بیماری‌ها، حوادث و بلایای طبیعی، انقلابات و شورش‌ها، درگیری‌های قومی، بحران‌های داخلی، اقتصادی و...) اهداف متفاوتی را دنبال می‌کند. چه بسا برنامه و هدفی در مواجهه با این متغیرها تعطیل و برنامه و هدفی دیگر جایگزین آن شود و یا جابجایی اولویت‌ها را پدید آورد، ولی تمامی این تغییر و تحول‌ها و گونه‌گون شدن برنامه‌ها و تصمیمات در راستای حفظ سه اصل لازم و ضروری یعنی استقلال، حاکمیت ملی و تمامیت ارضی است تا در نهایت، رفاه عامه، غنای فرهنگی، فراز فکری، رضایت‌مندی آحاد جامعه و برتری اقتصادی، علمی را برای جامعه به ارمغان آورد. برای مثال امنیت ملی در برابر متغیر برون‌زایی چون جنگ، اولویت را به دفاع نظامی و تقویت بنیه دفاعی می‌دهد و ناگزیر برای مدتی اصول تامه، یعنی رفاه عامه و امنیت سرمایه‌گذاری و اقتصادی در ازای حفظ اصول لازمه به تأخیر می‌افتد. امنیت در برابر متغیرهای برون‌زا به «امنیت خارجی» و امنیت در قبال متغیرهای درون‌زا به «امنیت داخلی» قابل تعریف است که هر دو در جهت و در استخدام اصول لازمه و تامه موجودیت کشور هستند.

ابعاد و وجوه امنیت ملی

اصولاً شکل‌بندی امنیت ملی در صورت‌های مختلف خود را نشان می‌دهد و نظام‌های سیاسی که اساس آنان بر امنیت ملی تک بعدی قوام یافته است، در برابر حوادث و نامالیمات بیشتر شکننده هستند تا نظام‌هایی که امنیتشان بر چند پایه استوار است.

برجسته‌ترین وجوه و ابعادی که برای امنیت ملی نظام جمهوری اسلامی ایران متصور است و از جمع‌بندی متن راهبردهای مقام معظم رهبری استخراج شده عبارتند از:

۱. امنیت فردی: یعنی هر فرد بتواند بدون دغدغه از امکانات عمومی بهره‌مند شود و از آزادی‌های قانونی و مشروع در جهت رشد و تعالی مادی و معنوی بهره‌برداری کند و با هیچ‌گونه مانع و تهدیدی مواجه نشود و کرامت انسانی‌اش رعایت شود.

۲. امنیت اجتماعی: یعنی آرامش و سلامت جامعه و رشد حس تعاون و همیاری و دوری از ناهنجاری‌های اخلاقی، و رعایت قانون.

۳. امنیت اقتصادی: فراهم بودن زمینه‌های درآمد مناسب اقشار میانی و پایین جامعه در حل مشکلات معیشتی و مسکن، سرمایه‌گذاری و اشتغال، قانونمندی و سلامت در چرخه تولید، توزیع و مصرف، بهره‌وری مناسب از ذخایر و معادن، توسعه و مکانیزه کردن بخش کشاورزی، رهایی از اقتصاد تک‌محصولی، خودکفایی در صنایع مهم و کلیدی و دستیابی به تکنولوژی‌های پیشرفته، تعادل و توازن در عرضه و تقاضا.

۴. امنیت سیاسی: تعامل احزاب و جناح‌های دلسوز انقلاب، پرهیز از تشنج و درگیری‌های قومی و حزبی، وفاق و همدلی کارگزاران نظام، آرامش در محیط‌های علمی، سیاسی و رسانه‌ای، فضای سالم و مناسب برای نقد منصفانه عملکردها، اقتدار نهادهای امنیتی و سیاسی در ردیابی تحرکات طراحان براندازی نرم و اشراف بر روند شکل‌گیری طرح‌های دشمنان و عوامل داخلی و منطقه‌ای آنان در توطئه‌های فرهنگی سیاسی و نظامی، حضور همگانی مردم در عرصه‌های گوناگون سیاست و حمایت همه‌جانبه از نظام اسلامی.

۵. امنیت قضایی: حفظ حقوق و حرمت شهروندی، اجرای یکسان قانون برای همه متخلفان، احقاق حقوق ستمدیدگان و مظلومان، ضابطه‌مندی و قاطعیت در مسیر مراحل قضایی پرونده‌های مفسدان سیاسی و اقتصادی.

۶. امنیت فرهنگی: رشد اخلاق دینی، ارتقای فرهنگ عمومی و اسلامی، پویایی و گسترش ارزش‌های انقلاب و دفاع مقدس، فراهم بودن بسترهای مناسب تولید علم و تقویت جنبش نرم‌افزاری، استحکام پایه‌های معرفت دینی و ایمن‌سازی اخلاقی و روحی نسل جدید در برابر

تهاجمات و شیخون فرهنگی دشمنان.

۷. امنیت دفاعی مرزی و منطقه‌ای: ساماندهی و تقویت نیروهای مسلح متناسب با دفع تحرکات نظام دشمنان و نبردهای نامتقارن و ناهمطراز، خودکفایی تسلیحاتی در جهت بازدارندگی تهدیدات، تعامل سالم و سازنده با همسایگان، احترام متقابل و تفاهم بر محور مشترکات سیاسی، دینی و جغرافیایی در جهان اسلام، دیپلماسی فعال و تأثیرگذار در عرصه سیاست بین‌الملل.^۱

گفتار اول - امنیت ملی از دیدگاه مقام معظم رهبری

انقلاب شکوهمند و نظام سرافراز جمهوری اسلامی ایران سه دهه پرنشیب و فراز را سپری کرده و به آستانه دهه چهارم گام نهاده است و فرهنگ غنی و دینی آن گستره گیتی را درنور دیده و تأثیر فراوانی در اندیشه و افکار صاحب‌نظران و تئوری‌پردازان گذاشته است. میراث گرانبسته‌های اندیشه‌های تابناک امام خمینی (ره) و گنجینه ارزشمند دیدگاه‌های مقام معظم رهبری در تعریف و باز شناخت فرهنگ اصیل اسلامی طرحی نو در انداخته و در حوزه اندیشه سیاسی و مفاهیمی چون امنیت ملی ساختار نظریه‌پردازی و تحلیل و تبیین را بر شالوده آموزه‌های دینی و فرهنگ اصیل اسلامی بنا نهاده‌اند.

علیرغم نارسایی مفهومی و عدم جامعیت در تعریف منطقی امنیت ملی، این اصطلاح رایج سیاسی در فرهنگ‌های نظام‌های سیاسی گوناگون کاربردهای متفاوتی دارد. از نگاه مقام معظم رهبری، امنیت ملی دارای مفهوم چندوجهی و سیال و برخاسته از آرمان و سیاست کلی نظام جمهوری اسلامی است. مقام معظم رهبری برای مسئله امنیت ملی آثاری بیان می‌کند که می‌توان به آنها به‌عنوان اصول کلی توجه داشت. در حقیقت آثاری که برای ارتقای امنیت ملی بیان می‌شود ارزش و اهمیت این مقوله و نیز چرایی و چگونگی ارتقای آن را نیز بیان می‌دارد و به‌عنوان اصول راهبردی می‌تواند در برنامه‌ریزی راهبردی نظام مقدس جمهوری اسلامی مورد توجه و اهتمام خاص قرار گیرد. در این گزارش با رویکرد به اندیشه‌های این بزرگوار وجوه و مؤلفه‌های استقرار امنیت ملی نظام جمهوری اسلامی و چالش‌های آن را مرور می‌کنیم.

۱. زیربنای آرامش و سازندگی

در حقیقت امنیت زیربنای آرامش و سازندگی و تولید در جامعه است و نقش مهمی در ایجاد رفاه

۱. جهت آشنایی بیشتر با مطالب در این باره مراجعه کنید به پایگاه بیانات مقام معظم رهبری به آدرس:

اجتماعی و تأمین اطمینان خاطر مردم برای فعالیتهای روزمره و برنامه‌ریزی برای آینده دارد که به فرموده مقام معظم رهبری: «امنیت به نظر من، در درجه اول حقوق مردم است، احساس خود مردم هم همین است، یعنی اگر محیط ناامن باشد هیچ خواسته و خوشی برای مردم باقی نمی‌ماند. لذا شما دیده‌اید که گاهی در بعضی از ادوار تاریخ، مردم تن به قلدری یک قلدر با همه رنج‌ها و سختی‌هایش داده‌اند، برای اینکه امنیت را در اختیار آنها بگذارد. پس امنیت، اینقدر مهم است. امنیت یک مقوله‌ای است هم کاملاً واقعی و ملموس و هم بسیار گسترده».^۱

۲. تهاجم فرهنگی برای ناامنی داخلی

مهمترین چالش منافع ملی ایران با غرب، تهاجم فرهنگی است که آمریکا و غرب علیه انقلاب از سال‌ها پیش آغاز کرده‌اند: «امروز دشمن از همه روش‌ها دارد استفاده می‌کند، امروز هزاران سایت فعالیت می‌کنند و هدف عمده آنها این است که تفکرات اسلامی و به خصوص تفکرات شیعی را مورد تهاجم قرار بدهند. تهاجم [همه‌جانبه] هم تهاجم استدلالی نیست، از روش‌های تخریبی و از روش‌های روانشناسانه و غیره استفاده می‌کنند».^۲

۳. توجه به رهنمون‌های امام

مقام معظم رهبری حفظ امنیت و ارتقای آن را در پناه توجه به رهنمون‌های امام خمینی (ره) می‌دانند و معتقدند که با کاربری توصیه‌های امام راحل می‌توان به امنیت و ثبات رسید. در این راستا چنین می‌فرمایند: «امام می‌دانست که اگر ما به اسلام متمسک شویم هم عزت دنیا و هم رفاه مادی، هم قدرت سیاسی، هم آسایش و هم امنیت عمومی برای مردم پدید خواهد آمد؛ لذا امام اسلامیت را به معنای حقیقی کلمه در بافت نظام اسلامی و این بنای مستحکم و شاخص گذاشت».^۳

۴. وفاق و همگرایی ملی

مهمترین شاخصه امنیت ملی در اندیشه سیاسی رهبری، تأکید بر وحدت و همدلی میان تمام اقشار مردم و مسئولان است، زیرا شرایط فرهنگی، جغرافیایی و سیاسی ایران به گونه‌ای است که همیشه امکان ایجاد رخنه برای نفوذ دشمن در آن فراهم است. مقام معظم رهبری معتقد است که دستاوردهای عظیم انقلاب اسلامی در پرتو برکت معنوی وحدت حاصل آمده است و استمرار

۱. بیانات مقام معظم رهبری، در ۱۳۷۹/۱۱/۲۶.

۲. بیانات مقام معظم رهبری، ۱۳۸۴/۲/۱۶.

۳. بیانات مقام معظم رهبری در مراسم سالگرد ارتحال امام، ۱۳۸۰/۳/۱۴.

وحدت نیز عامل پویایی و ثبات نظام است:

«همیشه به برکت اتحاد کلمه توانستیم بزرگترین موانع را از سر راه خود برداریم؛ الآن هم می‌توانیم به برکت اتحاد کلمه میان مردم و مسئولان بزرگترین موانع را از مقابل راه حرکت این ملت برداریم».^۱

وحدت اقوام و مذاهب، هم‌اندیشی حوزه و دانشگاه، همگرایی اقشار مختلف مردم، همدلی نیروهای مسلح و در مرتبه عالی‌تر وحدت مسئولان و مردم شاخصه‌های اصلی وفاق و همگرایی در تأمین امنیت ملی نظام جمهوری اسلامی است و حجم گسترده دیدگاه‌ها، راهبردها و راهکارهای رهبری در تدوین چشم‌انداز حفظ دستاوردهای انقلاب و نظام اسلامی بر محور موضوع وحدت قرار دارد.

۵. ولایت‌مداری

رهبری و ولایت فقیه جامع‌الشرايط، تداوم بخش نبوت پیامبر (ص) و امامت ائمه معصومین (ع) و ضامن حاکمیت و اجرای احکام الهی است. رهبری در انقلاب و نظام اسلامی هدایتگر سکان کشتی انقلاب و ترسیم‌گر سیاست‌های کلی نظام اسلامی است که بیداری و جوشش میلیونی توده‌های مردم را به ارمغان می‌آورد. مقام معظم رهبری درباره پیوند مردم با رهبر می‌فرماید:

«ولایت، یعنی آن حکومتی که در آن ارتباطات حاکم با مردم، ارتباطات فکری، عقیدتی، عاطفی، انسانی و محبت‌آمیز است، مردم به او متصل و پیوسته‌اند و به او علاقمندند».^۲

بدیهی است نقش رهبری در بسیج مردم در تمام مراحل انقلاب و حمایت و پیروی همه‌جانبه مردم از فرامین رهبری تضمین‌کننده امنیت ملی است. به همین دلیل امام با اشاره به اصل مترقی ولایت فقیه در قانون اساسی همگان را به انقیاد در برابر این اصل برای حفظ نظام اسلامی از آسیب‌ها فرا می‌خواند:

«من به همه ملت، به همه قوای انتظامی اطمینان می‌دهم که امر دولت اسلامی، اگر با نظارت فقیه و ولایت فقیه باشد، آسیبی بر این مملکت نخواهد وارد شد».^۳

مقام معظم رهبری حضور خالصانه و عاشقانه مردم ولایت‌مدار بر گرد ستون خیمه انقلاب را عامل استحکام و امنیت نظام و دفع توطئه‌ها می‌داند:

«تا وقتی که این اصل نورانی در قانون اساسی هست و این ملت از بن دندان به اسلام عقیده

۱. بیانات مقام معظم رهبری، ۱۳۸۰/۱۰/۱۲.

۲. بیانات مقام معظم رهبری، ۱۳۷۹/۱/۶.

۳. صحیفه امام، ج ۱۰، ص ۸۵.

دارند، توطئه‌های اینها ممکن است برای مردم دردسر درست کند، اما نخواهد توانست این بنای مستحکم را متزلزل کند»^۱.

البته برتری ملت ایران در امتیازات ولایت‌مداری نسبت به مسلمانان صدر اسلام و تمجید و تکریم امام از این ملت قهرمان و فداکار در سخنرانی و وصیتنامه‌شان^۲ گواهی روشن بر اصل مهم ولایت‌مداری مردم در پیروی از رهبرشان در گذر از تمامی شداید و بحران‌ها برای پیروزی انقلاب و تثبیت نظام اسلامی و دفع توطئه‌های دشمنان است.

۶. مشارکت عمومی

در نظام اسلامی پذیرش آرای مردم و حضورشان در عرصه‌های مختلف نظام عامل مقبولیت و پایداری آن است. به همین جهت امام در تمام مراحل انقلاب و تثبیت نظام حضور مردم را رکن مهم و پایه اصلی استحکام نظام می‌دانست و همواره به آرای عمومی تکیه می‌کرد. راز مهم غلبه بر مشکلات داخلی در این سه دهه حضور مردمی است. از این رو تحقق امنیت واقعی در نگاه مقام معظم رهبری بدون مشارکت عمومی امکانپذیر نیست:

«اگر بخواهیم کشور را آباد کنیم و کشاورزی را که زمینه مستعدی در کشور ما دارد رایج و دایر کنیم و صنعت مستقل و متکی به استعداد و علم و تجربه متخصصان داخلی را به وجود بیاوریم و راه بیاندازیم و علم و تحقیق را در دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی کشور توسعه بدهیم و ان شاء الله رفاه عمومی را در سطح کشور تا اعماق روستاها پیش ببریم و ... وسیله و ابزار انجام همه این خواسته‌ها، شما مردم هستید و حضور و ایمان شما، این راه را هموار خواهد کرد»^۳.

۷. آثار انتخابات بر امنیت ملی

حفظ وحدت و دوری از تفرقه از اصول اساسی است که موجب «امنیت ملی» می‌شود و بالعکس عدم توجه به عوامل وحدت، تفرقه و تضاد را به همراه می‌آورد که به جای ایجاد همگرایی، واگرایی و ناامنی را به دنبال می‌آورد که در این میان می‌توان به تلاش‌های مذبوحانه دشمن در ایجاد اختلاف میان قومیت‌ها و طوایف خاص، ایجاد ناامیدی در میان مردم، تضعیف خودباوری و اعتماد به نفس مردم، ترجیح منافع شخصی و جناحی بر منافع ملی، بی‌اعتماد کردن مردم نسبت به مسئولین و دولتمردان نظام جمهوری اسلامی، ترویج تحجر و مقدس‌مآبی به نام دین و دین‌باوری،

۱. بیانات مقام معظم رهبری، ۱۳۷۹/۲/۲۳.

۲. صحیفه امام، ج ۱۶، صص ۹۳ و ۹۶ و نیز ج ۲۱، صص ۴۱۰ و ۴۱۱.

۳. حدیث ولایت، ج ۱، ص ۷۳.

ایجاد امنیت‌ها و بدبینی در میان مردم و مسئولین، اشاره کرد که هر یک از این عوامل آفت‌های بزرگی هستند که امنیت ملی را تهدید و واگرایی‌ها و سرخوردگی‌ها را تهدید می‌کند.

از آنجا که یکی از موضوع‌های مهم سیاسی در ایران انتخابات است، دشمن با توجه به حساسیت جایگاه مجلس، با تهدیدها و تحریک‌ها می‌تواند زمینه‌های نفوذ و تخریب و تهدید علیه نظام را افزایش دهد. بنابراین نیروهای مؤمن و معتقد به ایران اسلامی اگر زمینه‌ها و روزنه‌های نفوذ را شناسند و راه‌های تخریب فرهنگی دشمن را ندانند، نظام ضربه خواهد خورد. به خصوص در طول انقلاب شاهد بودیم که هنگام حضور مردم در صحنه‌های حماسی، دشمن از تمام توان خود در بعد داخلی و خارجی استفاده می‌کند تا ضربه نهایی را بر پیکر انقلاب وارد سازد و به ظن خویش براندازی نظام را نظاره‌گر باشد.

چنان‌که رهبری در یکی از بیانات خود در مورد انتخابات فرمودند: «مسائل کشور ما دو نوع است؛ مسائل عام و همیشگی و مسائل موسمی؛ دشمن برای ضربه زدن به کشور و نظام اسلامی، هم از وسایل عام و همیشگی و هم از وسایل موسمی استفاده می‌کند. دشمن در هر فصلی ملاحظه می‌کند که چه کار باید کرد، مثلاً نزدیک فصل انتخابات چه کار باید کرد. البته دشمن که می‌گوییم همیشه دستگاه جاسوسی آمریکا نیست، گاهی سرخ در دست آنهاست، اما بازیگران کسانی هستند که گاهی خودشان هم نمی‌فهمند بازی خورده‌اند و دارند به اشاره دست چه کسی حرکت می‌کنند»^۱.

به خصوص با موسم انتخابات این حملات شدت می‌گیرند. در نزدیک انتخابات «مسئله آفریدن التهاب سیاسی است، مردم را از لحاظ سیاسی دچار التهاب کردن، نگران کردن، سرگرم مسائل کوچک کردن، به جان همدیگر انداختن جناح‌ها، مسائل کوچک را بزرگ کردن، این جزو برنامه‌هاست، می‌خواهند کاری کنند که فضای کشور، فضای تب‌آلود بشود»^۲.

از این‌رو گروه‌ها و احزاب و کاندیداهای انتخابات مجلس شورای اسلامی باید با نگرش جدی به اهداف نظام و طرح مسائل و برنامه‌هایی که در راستای منافع ملی و مصالح عمومی جامعه باشد، وارد صحنه انتخابات شوند و بدانند که استکبار و عوامل داخلی از توطئه علیه امنیت ملی و منافع ملی انقلاب دست برداشته‌اند و با شیطنت و طرح مسائل حاشیه‌ای و انحرافی و سیاه جلوه دادن فضای انتخابات سعی در آتش‌افروزی دارند. که باید مورد توجه کاندیداها و مردم قرار گیرد.

۸. ساماندهی اقتصادی

بهبود وضع اقتصادی جامعه یکی از مباحث کلیدی و نقش‌آفرین است که از دیرباز تا امروز امام و

۱. بیانات مقام معظم رهبری، ۱۳۸۴/۲/۱۶.

۲. بیانات مقام معظم رهبری، ۱۳۷۹/۱۱/۲۶.

رهبری ابعاد و زوایای آن را برای کارگزاران نظام اسلامی برجسته ساخته‌اند. در فرهنگ اسلامی نیز به حل مشکلات اقتصادی انسان‌ها اهمیت خاصی داده‌اند به گونه‌ای که امنیت عمومی جامعه و تحقق برخی از امور فرهنگی، عقیدتی و اخلاقی را در پرتو سامان‌یافتگی اقتصادی و رفع دغدغه‌های معیشتی میسر می‌دانند. برای مثال پیامبرگرامی اسلام (ص) می‌فرماید:

بَارِكْ لَنَا فِي الْخُبْزِ وَلَا تُفَرِّقْ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُ فَلَوْلَا الْخُبْزُ مَا صَلَّيْنَا وَلَا صُمْنَا وَلَا أَدِينَا فَرَائِضُ رَبِّنَا.

پروردگارا، نان را بر ما مبارک کن و میان ما و او جدایی قرار نده، زیرا اگر نان نباشد ما توانایی انجام فرائض الهی و نماز و روزه را نداریم.^۱

مقام معظم رهبری، در اولویت‌بندی مسائل اقتصادی توجه به امر معیشت را مورد تأکید قرار می‌دهد: «مسئله معیشت قطعاً در اولویت اول است، معیشت که نبود، دین هم نیست، اخلاق هم نیست، حفظ عصمت و عفت هم نیست».^۲

نکته مهم دیگر برای تأمین امنیت داخلی رهایی از اقتصاد تک‌محصولی و سرمایه‌گذاری بنیادین در بخش کشاورزی و صنعت است.

«تا آنجا که بتوانیم باید کشور را از مسئله نفت جدا کنیم».^۳

خودکفایی در کشاورزی یکی از محورهای مهم امنیت ملی است، چنانچه معظم‌له در بیانی فرمودند:

«بخش کشاورزی یک محور اصلی در اداره کشور است ... شریان اصلی زندگی جامعه در این بخش است و زندگی واقعی و ملموس جامعه حیات اجتماعی در این بخش بیشتر معنا پیدا می‌کند چون اینجا، مسئله غذا و مسئله امنیت غذایی و مسئله استقلال ناشی از امنیت غذایی و خودکفایی مطرح است».^۴

۹. اقتدار نظامی و دفاعی

به گفته امیر بیان حضرت علی (ع) (فَالجُنُودُ بِأذنِ اللَّهِ حُصُونُ الرَّعِيَّةِ، وَ زَيْنُ الْوَالِدَةِ، وَعَزُّ الدِّينِ، وَ سُبُلُ الْأَمْنِ وَ لَا يَسَّ تَقْوَمُ الرَّعِيَّةُ إِلَّا بِهِمْ؛ سپاهیان به فرمان خدا پناهگاه استوار و رعیت زینت و وقار زمامداران و شکوه دین و راه‌های تحقق امنیت کشورند، امور مردم جز با سپاهیان استوار نگردد).^۵

نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران به‌عنوان بازوی قدرتمند ولایت، پاسدار حفظ

۱. کافی، ج ۵، ص ۷۳، حدیث ۳.

۲. بیانات در دیدار با نمایندگان مجلس، ۱۳۷۹/۳/۲۹.

۳. بیانات در جمع اعضای هیئت دولت، ۱۳۷۴/۶/۸.

۴. بیانات در دیدار کشاورزان، ۱۳۸۴/۱۰/۱۴.

۵. نهج البلاغه، نامه ۵۳، علی دشتی، ص ۴۰۸.

دستاوردهای نظام و کارگزار اصلی استقرار امنیت داخلی و مرزهای کشورند. تقویت بنیه معرفت دینی و سیاسی به همراه فراگیری فنون پیشرفته و لازم نظامی در کنار دستیابی به فناوری تولید تجهیزات مدرن نظامی، از مجموعه نیروهای مسلح بنیان مرصوصی پدید می‌آید که مقتدرانه حافظ استقلال، تمامیت ارضی، امنیت داخلی کشور می‌شود. پس از دفاع مقدس مهمترین عامل بازدارندگی تهاجم نظامی دشمنان به کشور جمهوری اسلامی ایران، صلابت و استواری و توانمندی نیروهای مسلح است.

مقام معظم رهبری آمادگی‌های لازم و هوشیاری نیروهای مسلح در رصد کردن تحرکات دشمنان منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای را یادآور می‌شود و خواهان افزایش توان دفاعی آنان برای تأمین امنیت در بازدارندگی از تهاجم دشمنان است:

«نیروهای مسلح، باید کاری کنند که هیچ دشمنی نتواند در استقلال و استحکام یکپارچگی و تمامیت ارضی ما طمع کند».^۱

«ما آمادگی‌های خود را برای مقابله با استکبار، همیشه حفظ می‌کنیم، همین حالا هم آماده هستیم، ما قصد تجاوز به هیچ‌کس را نداشتیم، باز هم نداریم؛ اما آماده‌ایم که برای مقابله با تجاوز هرکس که باشد، اقدام کنیم».^۲

مزیت و امتیاز منحصر به فرد نیروهای مسلح جمهوری اسلامی پشتوانه میلیونی ملت ایثارگر ایران در قالب بسیج است که نقش مهمی در استحکام و اقتدار نبره‌های نظامی و انتظامی دارد و دلاوری‌های آنان در کارنامه درخشان پیروزی‌های نبرد هشت سال دفاع مقدس ثبت است.

۱۰. قانونگذاری و قانونمداری

تدوین و تصویب قوانین جامع، راهگشا در سهولت اجرای برنامه‌های بلندمدت توسعه پایدار نظام اسلامی، هم در روان‌سازی پیدایش و گسترش امنیت اجتماعی، اقتصادی و قضایی کمک می‌کند و هم مسیر حرکت سیاستگذاران و مدیران عالی و میانی اجرایی را روشن می‌سازد.

از نگاه تحلیلی مقام معظم رهبری، قوانین مصوب مجلس شورای اسلامی ترسیم‌کننده چگونگی حرکت مدیران در تحکیم پایه‌های امنیت ملی نظام می‌باشد:

«با قوانین مجلس است که مسئولان می‌توانند حرکت کنند و پیش بروند، مجلس می‌تواند حافظ امنیت ملی باشد، می‌تواند سد مستحکمی در برابر دشمنان و طمع‌ورزی بیگانگان باشد».^۳

۱. حدیث ولایت، ج ۴، ص ۲۱۴.

۲. همان، ج ۵، ص ۹۵.

۳. بیانات، ۱۳۸۲/۹/۲۵.

نظم عمومی روشمند، با رعایت قانون در تمام سطوح کشور بیانگر رشد سیر صعودی ضریب امنیت اجتماعی و ملی است.

۱۱. گسترش و تعمیق معارف دینی

با یک نگاه موشکافانه و رویکرد تحقیقی، آشکار می‌شود که ریشه و راهکار حل بسیاری از ناهنجاری‌ها و نابسامانی‌های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی در ارتقای سطح فرهنگ دینی عموم اقشار ملت ایران قرار دارد.

روح ایمان را در آنها (مردم) تقویت کنید که اگر جنبه ایمان مردم تقویت شد، همه امور به راحتی انجام می‌شود... دنبال این بروید که معارف اسلامی را در بین مردم تقویت کنید که رأس این امور معارف اسلامی است و اگر درست بشود همه کارها درست می‌شود.^۱

۱۲. جنبش نرم‌افزاری و تولید علم

با توجه به نقش کارآمد پیشرفت علم و تکنولوژی و مزایای خودکفایی سیاسی و اقتصادی آن در تأمین امنیت ملی، مقام معظم رهبری ضمن فراخوانی سیاستگذاران فرهنگی به زمینه‌سازی رشد علم در تمام سطوح جامعه، نقش تولید علم را در اقتدار ملی و جایگاه آن را در ثبات و امنیت توصیف می‌نماید: «علم با خودش رفاه و سیادت سیاسی و برتری نظامی می‌آورد در همه بخش‌های اقتصادی و سیاسی نفوذ کلمه ایجاد می‌کند، پول یک کشور را تقویت می‌کند و اقتصاد یک کشور را رونق می‌دهد، اینها همه هنرهای علم است».^۲

۱۳. ضرورت توجه به امنیت اقتصادی

امروزه امنیت اقتصادی مهمترین شاخص توسعه‌یافتگی است. برای کشورهای در حال توسعه مهمترین گام برای آنها دستیابی به امنیت اقتصادی است تا در پرتو آن به یک نظام اقتصادی مطلوب برای ارتقای تولید و کارآیی مطلوب منابع دست یافته و آنگاه به رفاه اقتصادی دست یابند. امنیت اقتصادی به کل ویژگی‌ها و مشخصات نهادی یک اقتصاد شامل سازمان‌ها، قوانین، آداب و رسوم و ایدئولوژی ارتباط دارد. می‌توان امنیت اقتصادی را به صورت یک چارچوب نهادی که مشوق و موجب اعتماد پساندازکنندگان و سرمایه‌گذاران بوده و امنیت فیزیکی افراد و امنیت

۱. پیشین، ج ۱۷، ص ۱۲۰.

۲. بیانات در دیدار با برگزیدگان المپیادهای جهانی و کشوری، ۱۳۸۱/۷/۳.

حقوقی معاملات را تضمین کند، تعریف کرد. در ذیل به بخشی از بیانات مقام معظم رهبری در خصوص امنیت اقتصادی اشاره می‌کنیم.

«دادن امنیت به مردم یک پایه مهمش روی دوش قوه قضائیه است. چه امنیت اجتماعی، چه امنیت اقتصادی، چه امنیت اخلاقی، چه امنیت حیثیتی. درست است که دستگاه‌های گوناگون اجرایی هرکدام به نحوی در این کارها با قوه قضائیه شریکند - مثلاً در امنیت اجتماعی، دستگاه‌های انتظامی با قوه قضائیه شریکند و باید استقرار امنیت کنند - اما نقش قوه قضائیه در اینجا چیست؟ این است که آن کسی که متجاوز است، از سوی قوه قضائیه آنچنان با او برخورد شود که مایه عبرت شود. یا درست است که مسئولان استقرار امنیت اقتصادی غالباً در دستگاه‌های اجرایی‌اند - وزارتخانه‌های اقتصادی و دستگاه‌های پولی و بانکی - و اینها مسئولند؛ اما نقش قوه قضائیه این است که اگر در مجموعه این عملکردها و تعامل این دستگاه‌ها با مردم، مفسد اقتصادی به وجود آمد، قوه قضائیه آنچنان با او برخورد کند که برخوردش موجب عبرت برای کسانی باشد که دستگاه اقتصادی را به فساد می‌کشانند. این، خود یک عامل مهم در ایجاد امنیت اقتصادی است. بعضی خیال می‌کنند - یا این‌جور وانمود می‌کنند که خیال کرده‌اند - که برخورد با مفسد اقتصادی، محل امنیت اقتصادی است. این عکس قضیه است؛ این درست نقطه مقابل حقیقت است. برخورد با مفسد اقتصادی موجب امنیت اقتصادی است برای غیرمفسد. غیرمفسد کیست؟ اکثریت مردم. مفسد اقتصادی تعداد معدودی هستند؛ سوءاستفاده‌چی‌ها. با اینها برخورد سخت بشود تا اکثر مردم، اکثر فعالان صحنه اجتماع که در امر اقتصادی کار می‌کنند، احساس کنند دارای امنیتند و راه صحیح آن راهی است که آنها پیش گرفته‌اند»^۱.

«ما قویاً معتقدیم که فساد مالی و اقتصادی در تشکیلات مسئولان موظف و در میان آنها، به بدنه اقتصادی کشور سرایت می‌کند؛ لذا باید جلوی آن گرفته شود. این مبارزه‌ای که ما در پیام اخیر، مسئولان قوای سه‌گانه را به آن دعوت کردیم، باید جدی گرفته شود. این وسیله‌ای برای احساس امنیت و اطمینان سرمایه‌گذار سالم است؛ سرمایه‌گذاری که قصد سوءاستفاده ندارد؛ قصد استفاده دارد. البته هر کس که سرمایه‌گذاری می‌کند، برای سود سرمایه‌گذاری می‌کند؛ اشکالی هم ندارد؛ سود مشروع است. باید بین سود مشروع و نامشروع فاصله ایجاد کرد. باید جلوی سودهای نامشروع - که عمدتاً به خاطر عدم تعهد و دلسوزی و همچنین لغزش‌های گوناگون از سوی بعضی از مسئولان و مدیران است - گرفته شود و با پدیده قاچاق - به معنای حقیقی کلمه - مبارزه گردد»^۲.

«امروز کشور ما تشنه فعالیت اقتصادی سالم و ایجاد اشتغال برای جوانان و سرمایه‌گذاری

۱. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار خانواده شهدای هفتم تیر و مسئولان قوه قضائیه، ۱۳۸۶/۴/۷.

۲. بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار مسئولان و وزرای صنایع و بازرگانی، ۱۳۸۰/۴/۱۰.

مطمئن است و این همه به فضایی نیازمند است که در آن، سرمایه‌گذار و صنعتگر و عنصر فعال در کشاورزی و مبتکر علمی و جوینده کار و همه قشرها، از صحت و سلامت ارتباطات حکومتی و امانت و صداقت متصدیان امور مالی و اقتصادی مطمئن بوده و احساس امنیت و آرامش کنند. اگر دست مفسدان و سوءاستفاده‌کنندگان از امکانات حکومتی قطع نشود و اگر امتیازطلبان و زیاده‌خواهان پرمدعا و انحصارجو طرد نشوند، سرمایه‌گذار و تولیدکننده و اشتغال‌طلب، همه احساس ناامنی و نومییدی خواهند کرد و کسانی از آنان به استفاده از راه‌های نامشروع و غیرقانونی تشویق خواهند شد.^۱

۱۴. مؤلفه‌های منطقه‌ای امنیت ملی

ارتباط مستقیم و تنگاتنگ کارکردهای داخلی نظام با سیاست خارجی و تأثیر متقابل و تعامل آنها با یکدیگر دلیل پیوند و گسترش امنیت نظام جمهوری اسلامی به امنیت جهان اسلام و منطقه خاورمیانه است. تحركات سیاسی نظامی گسترده آمریکا جهت مهار فرهنگ جهانشمول انقلاب اسلامی و پیشگیری از تأثیر کارآمدی نظام بر کشورهای منطقه و جهان اسلام، امنیت ملی جمهوری اسلامی را به چالش فرا می‌خواند. مقام معظم رهبری با توجه به مشترکات فراوان فرهنگی دینی، جغرافیایی، سیاسی و اقتصادی برای پیشگیری از نفوذ دشمن و ایجاد ثبات و امنیت در منطقه راهبردهایی را مطرح ساخته‌اند:

۱. همگرایی جهان اسلام بر محور مشترکات در سایه احترام متقابل و همزیستی مسالمت‌آمیز برای تثبیت آرامش و دفع تجاوزات دشمن. در این زمینه مقام معظم رهبری چنین می‌فرماید:

«دولت‌ها باید بدانند که خواست ملت‌های مسلمان آن است که همه آنها با هم به خواست مستکبران آمریکا و اسرائیل پاسخ (نه) بگویند. این مطمئن‌ترین اقدام برای حفظ خود دولت‌ها و حفظ شرف و عزت کشورهای اسلامی است».^۲

۲. تشکیل جبهه متحد اسلامی در برابر پیمان‌های مشترک نظامی، اقتصادی و سیاسی غرب و نظام سلطه.

مقام معظم رهبری می‌فرماید:

«مسلمانان باید نشان دهند که جهان اسلام دارای قدرت برخورد است و می‌تواند در برابر تجاوزات و دشمنی آمریکا و هر متجاوز دیگری بایستد».^۳

۱. فرمان هشت ماده‌ای به سران قوا، ۱۳۸۰/۲/۱۰.

۲. پیام به مسلمانان جهان، ۱۳۷۰/۷/۲۷.

۳. پیام به حجاج بیت الله الحرام، ۱۳۷۱/۳/۱۸.

۳. حمایت آموزشی، تربیتی، فرهنگی و سیاسی اقتصادی از نهضت‌های آزادیبخش و تقویت بیداری اسلامی برای بازدارندگی از روش‌های ناجوانمردانه تهاجمات سیاسی و نظامی استکبار جهانی، صهیونیسم بین‌الملل و استعمار فرانو. مقام معظم رهبری می‌فرماید:

«آمریکا پشتیبان رژیم‌های نژادپرست است و ما به حمایت خود از مبارزات عدالتخواهانه ملت‌ها ادامه خواهیم داد»^۱.

۱۵. پیوند توسعه و امنیت ملی

امنیت ملی زمینه‌های زیرساخت اصلاحات، بازسازی و توسعه همه‌جانبه را فراهم می‌سازد و توسعه پایدار عدالت‌محور عامل استحکام و اقتدار امنیت ملی است. مقام معظم رهبری رابطه امنیت ملی و توسعه و سازندگی را یک رابطه دو سویه و متقابل می‌داند:

«تمدن و فکر اسلامی، پیشرفت مادی را می‌خواهد، اما برای امنیت مردم، آسایش مردم، رفاه مردم و همزیستی مهربانانه مردم با یکدیگر؛ این خصوصیات نظام اسلامی است»^۲.

گفتار دوم - تهدیدات و چالش‌های فرارو

در کنار فهرست دستاوردها و ویژگی‌های برجسته نظام و انقلاب اسلامی درخصوص محور امنیت ملی می‌توان آسیب‌هایی را نیز شناسایی و رصد کرد که مهمترین آنها به شرح زیر هستند:

الف) چالش‌های درونی

۱. فرهنگی: اباحه‌گری و فساد اخلاقی، غریب‌زدگی، دوری از معنویت، اخلاق و تهذیب، پیدایش فرقه‌های نوظهور، رشد خرافات، بدعت و سطحی‌نگری، شکاف فرهنگی نسل‌ها، انحراف در نظام آموزشی، رکود علمی و عدم خلاقیت، تحجر و جمود فکری.
۲. مدیریتی: باندبازی و رانت‌خواری، ضعف مدیریت، قدرت‌طلبی، بی‌توجهی به مطالبات مشروع و منطقی و قانونی مردم، قدرت‌طلبی.
۳. سیاسی: تکثر بی‌رویه احزاب و جریانات سیاسی، گرایش به سازش با آمریکا، تحرکات مشکوک احزاب و جریانات سیاسی وابسته، تفرقه و اختلاف در کارگزاران، بی‌اعتمادی مردم به مسئولان،

۱. بیانات در دیدار با نلسون ماندلا، ۱۳۷۱/۵/۱.

۲. بیانات در جمع مردم شاهرود، ۱۳۸۵/۸/۲۰.

- تقویت و گسترش خط نفوذ و استحاله در مراکز حساس و کلیدی نظام.
۴. اقتصادی: رشد نرخ بیکاری، تورم و گرانی، وابستگی صنایع کلیدی و کشاورزی به بیگانگان، فشار اقتصادی و مالیاتی به اقشار کم‌درآمد، ارتش، ربا، اختلاس، تجمل‌گرایی و اسراف.
۵. اجتماعی: فساد اداری، ناهنجاری‌های اخلاقی، قاچاق، موادمخدر، عدم نظارت عمومی بر عملکردها.^۱

ب) تهدیدات بیرونی

۱. گسترش حوزه نفوذ نظامی سیاسی آمریکا و اتحادیه اروپا و پیمان نظامی ناتو در خاورمیانه، جهان اسلام، آسیای میانه و قفقاز شمالی خصوصاً در کشورهای همسایه ایران اسلامی.
۲. تحرکات سیاسی، نظامی و تبلیغاتی و طرح‌های سلطه‌طلبانه رژیم صهیونیستی در خاورمیانه.
۳. حمایت مالی و تبلیغاتی و تسلیحاتی گروه‌های تروریستی توسط آمریکا در کشورهای همسایه ایران.
۴. تلاش‌های مرموزانه و منافقانه پنهان و آشکار دولت‌های وابسته در خاورمیانه برای نفوذ و تقویت صهیونیسم و آمریکا در منطقه.
۵. جاسوسی سازمان‌های اطلاعاتی و امنیتی درباره توانایی و امکانات و استعدادها درونی نظام و بهره‌گیری از رسانه‌ها در جنگ روانی و تبلیغاتی جهت فریب افکار عمومی.

گفتار سوم - دفاع ملی از دیدگاه مقام معظم رهبری

مقام معظم رهبری برای مسئله دفاع نظامی آثاری بیان می‌کند که می‌توان به آنها به‌عنوان اصول کلی توجه داشت. در حقیقت آثاری که برای دفاع بیان می‌شود ارزش و اهمیت دفاع و نیز چرایی و چگونگی دفاع را نیز بیان می‌دارد و به‌عنوان اصل راهبردی می‌تواند در برنامه‌ریزی مورد توجه و اهتمام خاص قرار گیرد.

از جمله مهمترین آثاری که برای دفاع ملی برشمرده شده است حفظ جامعه از فساد و تباهی است؛ زیرا هر متجاوز می‌کوشد تا جان دیگری را بستاند و یا بر او حکومت کرده و چیره شود؛ درحالی که از چنین حقی برخوردار نیست و شمشیر و قدرت مجوزی بر ولایت نمی‌باشد. متجاوزان حقوق طبیعی و قانونی را زیر پا می‌گذارند و عدالت را تباه می‌سازند و نسل و حرث و کشت و زرع را

۱. جهت آشنایی بیشتر با مطالب در این باره مراجعه کنید به پایگاه بیانات مقام معظم رهبری به آدرس:

به تباهی و نابودی می‌کشانند.^۱ با دفاع مشروع است که جلوی تباهی و فساد در جامعه و محیط زیست گرفته می‌شود و ظلم و بی‌داد نمی‌تواند خود را بر جامعه‌ای مسلط کند.

از دیگر آثار دفاع ملی آن است که نمادهای فرهنگی و علل و عوامل انسجام ملی هر جامعه حفظ می‌شود و مساجد و کلیسا و کنیسه و دیگر نمادهای فرهنگی و آیینی تباہ نمی‌شود.^۲ تأمین آزادی عقیده از دیگر دستاوردهای دفاع ملی در برابر متجاوزان است، زیرا متجاوزان می‌کوشند تا عقاید و فرهنگ‌های خویش را تحمیل کنند و با دگرگونی فرهنگی گفتمان و فرهنگ خاص دیگری را بر جامعه به زور شمشیر و سرنیزه تحمیل نمایند. این گونه است که قرآن در آیات ۳۹ و ۴۰ سوره حج دفاع مشروع را عاملی مهم برای حفظ عقیده و تأمین آزادی‌های عقیدتی برمی‌شمارد: (به آنان که جنگ بر آنها تحمیل می‌شود، رخصت جهاد و نبرد داده شد، زیرا به آنها ستم شده و البته خداوند بر یاری آنها کاملاً تواناست).

دفع متجاوزان موجب می‌شود تا کسانی که از سرزمین و موطن خود از ترس مرگ و یا فشارهای روحی و روانی گریخته‌اند به سرزمین مألوف خویش بازگردند. از این‌روست که در دفاع متجاوزان را عامل مهمی برای بازگشت به وطن و سرزمین‌های اشغال شده پیشین برمی‌شمارد.^۳ احقاق حقوق مظلومان و تأمین آزادی آنان برای ابراز عقیده خود از مهمترین آثاری است که بر دفاع ملی مترتب می‌شود. این مسئله ارتباط میان آزادی و دفاع مشروع را به خوبی بیان می‌کند و اینکه در نظر اسلام مسئله آزادی و حقوق دیگران تا چه اندازه از اهمیت و اعتبار برخوردار می‌باشد که حتی از وظایف افراد جامعه است که برای حقوق دیگران و دستیابی آنان به حقوق خویش همگان وارد شده و به دفاع از آن بپردازند.

دفاع از مظلومان و یا زنان و ناتوانان و میهمان از جمله توجه و اهتمامات قرآن به مسئله دیگری است که باید همواره از سوی مؤمنان نیز مورد توجه قرار گیرد.^۴ در حقیقت دفاع از خود تنها مسئله اسلام و قرآن نیست بلکه دفاع از دیگران و جامعه نیز مسئله‌ای است که آثار و کارکردهای مهمی دارد.

به هر حال مسئله دفاع در آیات قرآنی بیانگر این نکته است که دشمن همواره به اشکال مختلف می‌کوشد تا مقاومت مردمی را بشکند و آنان را خوار و ذلیل گرداند. بنابراین لازم است که همواره با بیداری به مقابله با روش‌ها و سازوکارهای دشمنان پرداخت و از تهاجمات فرهنگی آنان که به

۱. بقره، آیه ۲۵۱.

۲. حج، آیه ۴۰.

۳. سوره بقره، آیات ۲۴۶ و ۲۵۱.

۴. حجر، آیات ۶۸ و ۶۹، شعراء، آیه ۲۲۷، اسراء، آیه ۳۲ و بقره، آیات ۲۲۶ و ۲۲۹.

نمادهای انسجام ملی صورت می‌گیرد غافل نبود.

تقویت دفاع ملی با شناخت جنگ نرم دشمنان از راه‌های مقابله با نقشه‌های مخرب دشمنان اسلام و انقلاب است. در همین راستا مقام معظم رهبری به بیان وجوه و مؤلفه‌های دفاع ملی در این عرصه پرداخته‌اند که در زیر به برخی از آنها اشاره می‌کنیم:

۱. تقویت و پربار کردن فعالیت‌های فرهنگی و هنری

از دیدگاه رهبر معظم انقلاب اسلامی، نیروهای فرهنگی نقش بسیار حساس و مهمی در دفاع ملی و باورسازی وجود تهاجم فرهنگی و مقابله با آن را دارند. ایشان با بیان اینکه حرکت عظیم انقلاب اسلامی هنوز در اوایل راه خود است، با تأکید بر تأثیر هنر می‌فرمایند: «من به شما عرض می‌کنم که این حرکت عظیم انقلاب اسلامی، یک حرکت تمام شده نیست. حالا یک گوشه از لشکر آن من و شمایم که حالا یک نره مثلاً اهل ادب و فرهنگ و اینها محسوب می‌شویم؛ «و لله جنود السماوات و الارض»؛ ... این حرکت عظیمی که با انقلاب اسلامی شروع شد، یک حرکت تمام شده نیست؛ مطلقاً تمام شده نیست، آن حرکت ادامه دارد. همین‌که حالا معمول شده که در بیان‌ها و در تلویزیون و توی تبلیغات و توی دادگاه و توی زبان همه، می‌گویند: جنگ نرم؛ راست است، این یک واقعیت است؛ یعنی الان جنگ است. البته این حرف را من امروز نمی‌زنم، من از بعد از جنگ - از سال ۱۳۶۷ - همیشه این را گفته‌ام؛ بارها و بارها. علت این است که من صحنه را می‌بینم؛ چه بکنم اگر کسی نمی‌بیند؟! ... این تمام نشده. چون تمام نشده، همه وظیفه داریم. وظیفه مجموعه فرهنگی و ادبی و هنری هم وظیفه مشخصی است: بلاغ، تبیین؛ بگویند، خوب بگویند. من همیشه تکیه بر این می‌کنم: باید قالب را خوب انتخاب کنید و هنر را باید تمام عیار توی میدان بیاورید؛ نباید کم گذاشت تا اثر خودش را بکند»^۱.

۲. اتحاد مردم و جریان‌های سیاسی و دوری از اختلاف و تردید و بدبینی

دشمنان نظام همواره سعی کرده‌اند با ایجاد اختلاف، چنددستگی و تقابل و نهایتاً درگیری بین اقوام و مذاهب گوناگون و همچنین تنش بین جریان‌های سیاسی، هم در بعد ملی و هم در سطح جهان اسلام به اهدافشان برسند. مقام معظم رهبری در این باره می‌فرمایند: «دشمن در جنگ نرم تلاش دارد با استفاده از ابزارهای فرهنگی و ارتباطاتی پیشرفته و با شایعه و دروغ‌پراکنی و استفاده از برخی بهانه‌ها، میان آحاد مردم تردید، بدبینی و اختلاف ایجاد کند... در قضایای پس از انتخابات، به

۱. دیدار مقام معظم رهبری با جمعی از شعرا، فرهیختگان و اهالی فرهنگ، ۱۴/۰۶/۱۳۸۸.

بهانه انتخابات، ایجاد تردید و اختلاف کردند تا دل‌های مردم نسبت به یکدیگر و نسبت به مسئولان چرکین شود و در چنین فضای مشوش و شلوغی، عناصر مغرض، خائن و دست‌آموز خود را برای کارهای اخلاص‌گرانه وارد صحنه کنند اما به دلیل بصیرت مردم به نتیجه نرسیدند ... هر اقدامی که موجب مغشوش و تهمت‌آلود شدن فضا شود و مردم را نسبت به یکدیگر بدبین و مردد کند، به ضرر کشور است ... من اصرار دارم که آحاد مردم و جریانات مختلف سیاسی، همه با یکدیگر متحد، در مقابل آن افراد معدودی باشند که مخالف اصل انقلاب و استقلال کشور هستند و هدف آنها تقدیم کشور به آمریکا و استکبار است... به کسانی که به دنبال مصالح کشور هستند، توصیه می‌کنم، از این اختلاف‌های جزئی و غیراصولی صرف‌نظر کنند»^۱.

ایشان همچنین با تأکید بر تحکیم وحدت برای تأمین دفاع ملی و بروز نشانه‌های آن می‌فرمایند: «امروز نشانه‌های وحدت عمومی و همدلی مردم قابل مشاهده است که مناظر بی‌نظیر آن، حضور مردم در نمازهای جمعه ماه مبارک رمضان، حضور گسترده در راهپیمایی روز قدس و حضور با عظمت در نماز عید فطر در سراسر کشور است... همه باید در مقابل این وحدت سر تعظیم فرود آورند و در جهت تحکیم آن تلاش کنند ... باید هرآنچه که امکانپذیر است در جهت حفظ و تقویت وحدت مذهبی و وحدت قومی، تلاش شود»^۲.

۳. امید به آینده و همراه با اعتماد به نفس

مقام معظم رهبری، امید و اعتماد به نفس را سبب ناامیدی مخالفان و تقویت بنیه دفاعی کشور دانسته و در این باره می‌فرمایند: «مخدوش کردن نشانه‌های امید و تبدیل آنها به نشانه‌های یأس و تردید و القای بن‌بست و سیاه‌نمایی و در نهایت گرفتن پویایی جامعه یکی از خطوط مخالفان است»^۳.

ایشان در این رابطه به‌طور صریح در دیدار با نخبگان می‌فرمایند: «عزیزان من! شرط اصلی فعالیت درست شما در این جبهه جنگ نرم، یکی‌اش نگاه خوشبینانه و امیدوارانه است. نگاهتان خوشبینانه باشد. ببینید، من در مورد بعضی‌تان به جای پدر بزرگ شما هستم. من نگاهم به آینده، خوشبینانه است؛ نه از روی توهم، بلکه از روی بصیرت. شما جوانید - مرکز خوشبینی - مواظب باشید نگاهتان به آینده، نگاه بدبینانه نباشد؛ نگاه امیدوارانه باشد، نه نگاه نومیدانه. اگر نگاه نومیدانه شد، نگاه بدبینانه شد، نگاه «چه فایده‌ای دارد» شد، به دنبالش بی‌عملی، به دنبالش بی‌حرکی، به

۱. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با هزاران نفر از بسیجیان سراسر کشور، ۱۳۸۸/۰۹/۰۴.

۲. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با رئیس و نمایندگان مجلس خبرگان رهبری، ۱۳۸۸/۰۷/۰۲.

۳. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با رئیس و نمایندگان مجلس خبرگان رهبری، ۱۳۸۸/۰۷/۰۲.

دنبالش انزواست؛ مطلقاً دیگر حرکتی وجود نخواهد داشت؛ همانی است که دشمن می‌خواهد»^۱. ایشان همچنین می‌فرمایند: «باید درست در جهت مخالف برنامه دشمن که به دنبال ایجاد فضای یأس و ناامیدی در دانشگاه‌هاست، حرکت و محیط درس و دانشگاه‌ها را فضای امید به آینده کرد»^۲.

۴. تأثیر دفاع مقدس بر اعتماد به نفس ملی

ایشان با تأکید بر مسئله دفاع مقدس و تأثیر آن بر اعتماد به نفس در بین دانشجویان می‌فرمایند: «چرا من مسئله اعتماد به نفس را اصلاً مطرح می‌کنم؟ مگر در کشور چه اتفاقی افتاده که بنده اصرار دارم روی اعتماد به نفس ملت‌مان یا جوانانمان تکیه کنم؟ توضیحی وجود دارد. ملت ما بر اثر انقلاب، بر اثر دفاع مقدس، بر اثر تأثیر شخصیت ویژه امام و بر اثر پیشرفت‌های گوناگون، امروز به یک نصاب قابل قبولی از اعتماد به نفس دست یافته است. بیم آن هست که در عرصه جنگ‌های روانی و تبلیغاتی و به اصطلاح جنگ نرم بین ما و دشمنانی که بسیار اصرار بر ادامه این نبرد دارند، این اعتماد به نفس یا خدشه پیدا کند، تضعیف بشود، متزلزل بشود یا لااقل در حدی که ملت ما به آن احتیاج دارد، پیش نرود. ما در نیمه راهیم. من به عیان می‌بینم که در ذهن و زبان و عمل بسیاری از برجستگان کشورمان این اعتماد به نفس هنوز به حد نصاب لازم نرسیده»^۳.

۵. راه اندازی کرسی‌های آزاداندیشی و نظریه‌پردازی آزاد

با توجه به اینکه دستگاه تبلیغی و رسانه‌ای فرهنگی استکبار با ارائه اخبار و اطلاعات شبهه‌انگیز و اغلب نادرست در زمینه رهبران و نهادهای جمهوری اسلامی سعی در القای ناکارآمدی جمهوری اسلامی ایران و ایجاد شک و شبهه در مورد ارزش‌های دینی و هنجارهای مذهبی و نیز تضعیف حوزه‌های دفاعی کشور هستند، وجود تمهیداتی به‌منظور تبادل آرا و اندیشه‌ها برای جریان‌های سیاسی کشور امری بسیار ضروری به نظر می‌رسد. مقام معظم رهبری در این زمینه می‌فرمایند: «بهترین زمینه برای ایجاد فضای اظهارنظر آزاد، تسریع در راه‌اندازی کرسی‌های آزاداندیشی در دانشگاه‌هاست»^۴.

۱. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با دانشجویان و نخبگان علمی، ۱۳۸۸/۰۶/۰۴.

۲. دیدار مقام معظم رهبری با جمعی از استادان و اعضای هیات علمی، نخبگان، و رؤسای دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی، ۰۸/۱۳۸۸/۰۶.

۳. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با دانشجویان دانشگاه‌های استان یزد، ۱۳۸۶/۱۰/۱۳.

۴. دیدار مقام معظم رهبری با جمعی از استادان و اعضای هیئت علمی، نخبگان، و رؤسای دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی، ۰۸/۱۳۸۸/۰۶.

۶. بصیرت آحاد جامعه به‌ویژه نخبگان

یکی از مهمترین راهبردهای ارائه شده و مورد تأکید مقام معظم رهبری، به‌ویژه پیرامون حوادث بعد از انتخابات و فتنه اخیر، برای تقویت عرصه دفاع ملی، «بصیرت» آحاد جامعه به‌ویژه خواص و نخبگان است.

ایشان در ارتباط با ضرورت وجود بصیرت می‌فرمایند: «بصیرت قطب‌نمای حرکت صحیح در اوضاع اجتماعی پیچیده امروز است به گونه‌ای که اگر کسی این قطب‌نما را نداشت و نقشه‌خوانی بلد نبود ممکن است ناگهان خود را در محاصره دشمن ببیند. اگر بصیرت نباشد، انسان حتی با نیت خوب ممکن است گمراه شود و در راه بد قدم بگذارد»^۱.

معظم‌له دلیل تمرکز دشمن روی خواص را نفوذ آنها در میان مردم دانسته و می‌فرماید: «امروز به گمان من هدف و آماج دشمن خواص است. آماج دشمن خواص است. می‌نشینند طراحی می‌کنند تا ذهن خواص را عوض کنند، برای اینکه بتوانند مردم را بکشانند، چون خواص تأثیر می‌گذارند و در عموم مردم نفوذ کلمه دارند. یکی از وظایف اصلی امروز من و شما همین است. ما بصیرت خودمان را در مسائل گوناگون تقویت کنیم و بتوانیم ان‌شاءالله بصیرت مخاطبان و مستمعان خودمان را هم زیاد کنیم»^۲.

ایشان با تأکید بر نقش نخبگان و خواص جامعه در اشاعه بصیرت می‌فرمایند: «بصیرت مهم است. نقش نخبگان و خواص هم این است که این بصیرت را نه فقط در خودشان، در دیگران هم به وجود بیاورند. آدم گاهی می‌بیند که متأسفانه بعضی از نخبگان خودشان هم دچار بی‌بصیرتی‌اند نمی‌فهمند. اصلاً ملتفت نیستند. یک حرفی بگو به نفع دشمن می‌زنند. به نفع جبهه‌ای که همتش نابودی بنای جمهوری اسلامی است»^۳.

۷. ایستادگی و عدم سازش در برابر دشمنان انقلاب و نظام اسلامی

شاید بتوان صلابت و ایستادگی حضرت امام، مقام معظم رهبری و ملت ایران اسلامی را بر سر ارزش‌ها، در برابر فتنه‌ها، فزون‌خواهی‌ها، فشارها و تهدیدهای دشمنان جمهوری اسلامی، رمز موفقیت نظام در عرصه دفاع ملی دانست. استکبارستیزی که در خطبه‌های نماز جمعه تاریخی ۲۹ خردادماه ۱۳۸۸ توسط مقام معظم رهبری به‌طور ویژه مورد تأکید قرار گرفت. رهبر معظم انقلاب در این رابطه می‌فرماید: «به صراحت اعلام می‌کنیم ما با استکبار و نظام سلطه و تسلط چند کشور

۱. بیانات مقام معظم رهبری در جمع مردم چالوس و نوشهر، ۱۳۸۸/۷/۱۵.

۲. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با رئیس و نمایندگان مجلس خیرگان رهبری، ۱۳۸۸/۰۷/۰۲.

۳. بیانات مقام معظم رهبری در جمع اعضای دفتر رهبری و سپاه ولی‌امر، ۱۳۸۸/۰۵/۲۱.

بر جهان مخالفیم و نخواهیم گذاشت این چند دولت با سرنوشت دنیا بازی کنند»^۱. ایشان در دیدار مردم مازندران، حجت را بر استکبار جهانی و جریان مصلحت‌اندیش، سازشکار و تحمیلگر داخلی تمام کردند و فرمودند: «در مقاطعی برخی طراحی‌های دشمن برای وادار کردن نظام اسلامی به باج دادن بوده است. اما امام(ره) بزرگوار هیچ‌گاه باج ندادند و همه بدانند ما نیز از طرف ملت ایران و از طرف خود به هیچ‌کس باج نخواهیم داد. ملت ایران می‌خواهد ملتی مستقل، پویا، حرکت‌کننده به جلو، عامل به احکام اسلامی و قدرتمند برای دفاع از حقوق و عقاید خود باشد. آیا این خواسته به حق جرم است؟»^۲

گفتار چهارم - ضرورت دشمن‌شناسی در دفاع ملی

به‌طور قطع و یقین از جمله عوامل مهم ناکامی بیگانگان در مقابله با انقلاب اسلامی نگاه نافذ و بصیرت بالای رهبران نظام جمهوری اسلامی ایران در شناسایی دشمنان و روش‌های دشمنی آنان با انقلاب اسلامی بوده است. از این‌رو در این بخش در تلاش آن هستیم که برای شناخت فعال در عرصه دفاع ملی دشمن و ابزارهای آن را با کنکاشی در سخنان مقام معظم رهبری شناسایی کنیم. دشمن‌شناسی از محوری‌ترین مباحث در موضوع دفع تهدیدها و دفاع از یک ملت به‌شمار می‌آید. چه بسا امت‌هایی که در طول تاریخ در اثر غفلت از دشمنان و فقدان آگاهی و بصیرت لازم سیاسی و اجتماعی در شناخت توطئه‌های بیگانگان و اتخاذ مواضع به موقع و صحیح توسط نخبگان و خواص آن جامعه به سرنوشتی هلاکت بار منجر گردیده‌اند.

امیر مؤمنان علی(ع) در کلام خود در این باره می‌فرماید: «من نام عن عدوه انتبهته المکاید»^۳ (کسی که در برابر دشمنش به خواب رود (از او غافل بماند) حيله‌های (غافلگیرانه دشمن) او را از خواب بیدار می‌کند). در همین رابطه بنیانگذار نظام جمهوری اسلامی حضرت امام خمینی(ره) می‌فرماید: «نباید غافل باشیم، ما باید بیدار باشیم و توطئه‌های آنها را قبل از اینکه با هم جمع بشوند، خنثی کنیم»^۴. همچنین رهبر معظم انقلاب در سخنرانی اولین روز سال ۱۳۸۶ در مشهد مقدس در این باره می‌فرماید: «یک ملت باید دشمن را بشناسد، نقشه دشمن را بداند و خود را در مقابل آن تجهیز کند»^۵.

۱. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با هزاران نفر از مردم آذربایجان، ۱۳۸۸/۱۱/۲۸.

۲. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با هزاران نفر از مردم مازندران، ۱۳۸۸/۱۱/۶.

۳. غررالحکم، ج ۵، ص ۳۴۴.

۴. صحیفه نور، ج ۷، ص ۴۸.

۵. مقام معظم رهبری، مشهد مقدس، اول فروردین ۱۳۸۶.

گفتار پنجم - اقسام دشمنان از دیدگاه مقام معظم رهبری

در یک تقسیم‌بندی کلی دشمنان ملت بزرگ و انقلابی ایران را در شرایط کنونی می‌توان به دو بخش دشمنان درونی و بیرونی تقسیم نمود: «ما دو دشمن داریم؛ یک دشمن، دشمن درونی است، یک دشمن، دشمن بیرونی است. دشمن درونی خطرناک‌تر است».^۱

تشریح ابعاد مختلف دشمن درونی

از جمله عوامل ضعف دفاعی ملت‌ها که زمینه تسلط بیگانگان را بر منابع مادی و معنوی یک کشور فراهم می‌سازد، پدیده شوم تنبلی اجتماعی و عدم خودباوری و اعتماد به نفس در یک ملت می‌باشد که رهبر معظم انقلاب با نگاه نافذ خود از آن به‌عنوان دشمن درونی ملت بزرگ ایران یاد نموده و می‌فرماید: «اگر ملتی این بیماری‌ها را داشته باشد، این ملت پیشرفت‌ش ممکن نیست، اگر ملتی مردمش تنبل باشند، ناامید باشند، اعتماد به نفس نداشته باشند، با همدیگر پیوند نداشته باشند، به همدیگر بدبین باشند، از آینده ناامید باشند، چنین ملتی پیش نخواهد رفت، اینها مثل موریه‌ای که در درون پایه بنا بیافتد، بنا را ویران می‌کند».

تشریح ابعاد مختلف دشمن بیرونی و برنامه‌های آن

رهبر معظم انقلاب دشمن بیرونی ملت ایران را نظام سلطه بین‌المللی دانسته و جنگ روانی، جنگ اقتصادی و همچنین مقابله با پیشرفت و اقتدار علمی کشور را از جمله محورهای مهم برنامه‌های دشمن بیرونی جهت تضعیف دفاع ملی ارزیابی نمودند. «دشمن بیرونی عبارتست از نظام سلطه بین‌المللی، یعنی همان چیزی که به آن استکبار جهانی می‌گوییم... امروز مظهر این دشمن عبارتست از شبکه صهیونیسم جهانی و دولت کنونی ایالات متحده آمریکا».^۲

«امروز دشمنان بیرونی ما هم برای ملت ایران نقشه دارند. ما سیاست‌های پنج ساله خودمان را تعریف می‌کنیم، افق چشم‌انداز بیست‌ساله را تعریف می‌کنیم، برای اینکه راه را مشخص کنیم، دشمن ما هم همین طور، او هم برای ما برنامه دارد، او هم سیاستی دارد، باید سیاست او را بشناسیم. من برنامه‌های استکبار جهانی علیه ملت ایران را در سه جمله خلاصه می‌کنم: «اول جنگ روانی، دوم جنگ اقتصادی و سوم مقابله با پیشرفت و اقتدار علمی».^۳

۱. همان.

۲. همان.

۳. همان.

تشریح ابعاد مختلف جنگ روانی دشمن

یکی از مهمترین ابعاد تضعیف دفاع ملی دشمنان بیرونی، بهره‌گیری از جنگ روانی است که در آن تلاش بر این است که با طراحی قبلی و حتی‌المقدور بدون به‌کارگیری از ابزار نظامی به نتایج موفقیت‌آمیز یک جنگ تمام عیار در عرصه دفاعی، دیپلماسی، سیاسی فرهنگی اجتماعی دست یافت. در تعریف عملیات روانی آمده است: «عملیات روانی شامل اقداماتی از پیش تعیین شده برای انتقال اطلاعات و شواهد معین به مخاطبین با هدف تأثیرگذاری بر احساسات، انگیزه‌ها، اهداف و نیز تأثیر بر رفتار دولت‌ها، سازمان‌ها، گروه‌ها و افراد می‌باشد».

آنچه می‌توان از آن به‌عنوان مهمترین محورهای عملیات روانی دشمن در کلام رهبر معظم انقلاب نام برد عبارتند از:

۱. مرعوب کردن مسئولین، شخصیت‌های سیاسی و نخبگان کشور،
 ۲. تضعیف اراده عمومی مردم،
 ۳. تغییر درک صحیح مردم از واقعیت‌های موجود جامعه،
 ۴. سلب اعتماد ملت از مسئولین کشور،
 ۵. ترویج شایعه تحریم و فشار اقتصادی بر کشور،
 ۶. ترویج شایعه به‌کارگیری ابزار خشونت بر علیه ملت ایران،
 ۷. عوض کردن جای متهم و مدعی با ابزار تبلیغاتی و رسانه‌ای،
 ۸. ترساندن ملت‌های منطقه از ملت ایران و انقلاب اسلامی،
 ۹. دامن زدن به اختلافات مذهبی، قومی، جناحی، سیاسی و رقابت‌های صنفی.
- یکی از ابزارهای مهم دشمن در جنگ روانی ایجاد اختلاف و تشتت آرا در بین یک ملت با بهره‌گیری از گروه‌ها، شخصیت‌ها و جریان‌ات سیاسی وابسته به خود می‌باشد که رهبر معظم انقلاب در کلام خود این دسته از عناصر سیاسی را نصیحت دوستانه نموده و فرمودند: «من به همین مناسبت به عناصر سیاسی داخلی هم دوستانه نصیحت می‌کنم، مراقب باشید، طوری حرف نزنند، طوری موضع‌گیری نکنند که به مقاصد دشمن در این جنگ روانی کمک شود»^۱.
- به همین مناسبت مقام معظم رهبری در موضوع فناوری هسته‌ای نیز به عده‌ای که در داخل کشور همان حرف‌های دشمن را تکرار می‌کنند نصیحت کرده و فرمودند: «عده‌ای می‌نشینند همان حرف دشمن را تکرار می‌کنند که: آقا! چه لزومی دارد؟... همان‌هایی که ملی شدن نفت را که به وسیله دکتر مصدق و مرحوم آیت‌الله کاشانی انجام گرفت، امروز تمجید می‌کنند - که آن کار، نسبت

۱. مقام معظم رهبری، مشهد مقدس، اول فروردین ۱۳۸۶.

به این کار کوچک بود؛ این از او بزرگتر است - همان‌ها امروز نسبت به انرژی هسته‌ای همان حرفی را می‌زنند که مخالفین مصدق و کاشانی آن روز می‌گفتند».

سلب اعتماد مردم از مسئولین و دولت، خواست دیگر دشمن

از جمله نکات مهم دیگری که رهبر معظم انقلاب از آن به‌عنوان خواست دشمنان جهت تضعیف بنیه دفاع ملی نام بردند تلاش آنان برای سلب اعتماد مردم از مسئولین و دولت می‌باشد و در این زمینه ضمن حمایت خاص از تلاش‌های بی‌وقفه دولت فرمودند: «اعتماد به مسئولین کشور، اعتماد به دولت، همان چیزی است که دشمنان می‌خواهند نباشد دشمنان می‌خواهند مردم به دولت - که مسئولیت اداره امور کشور را دارد - بی‌اعتماد باشند، سعی کنید این نقشه دشمن را خنثی کنید. من از دولت حمایت می‌کنم از همه دولت‌های بر سرکار و منتخب مردم حمایت کردم، بعد از این هم همین خواهد بود؛ از این دولت هم به‌طور خاص حمایت می‌کنم، این حمایت، بی‌دلیل و بی‌حساب و کتاب نیست، اولاً جایگاه دولت در نظام جمهوری اسلامی و در نظام سیاسی کشور ما جایگاه بسیار مهمی است، ثانیاً بیشترین مسئولیت‌ها را دولت بر دوش دارد، بعد هم این جهت‌گیری‌های دینی و این ارزشگرایی انقلابی و اسلامی خیلی ارزش دارد سختکوشی، تلاش فراوان، ارتباط با مردم، سفرهای استانی، جهت‌گیری عدالت‌ورزی مردمی، اینها خیلی قیمت دارد و من قدر این کارها را می‌دانم، من به خاطر این چیزها از دولت حمایت می‌کنم».^۱

پدافند غیرعامل از دیدگاه مقام معظم رهبری

مطابق قانون برنامه چهارم توسعه، یکی از محورهای اساسی موضوع امنیت و دفاع ملی، بحث پدافند غیرعامل است. با عنایت به اینکه این بحث از مباحثی است که دانش فنی آن در داخل کشور در حال شکل‌گیری است، شناخت دقیق‌تر مفاهیم و جایگاه این مبحث می‌تواند اقدامی مؤثر در این خصوص باشد. توجه به وجود زمینه تهدیدات بالقوه و خطراتی که امنیت ملی، استقلال و تمامیت ارضی کشور را نشانه گرفته از این منظر مورد توجه مقام معظم رهبری می‌باشد.

مطالعات دفاعی و بهره‌برداری از نظرات رهبر معظم انقلاب نشان می‌دهد که به‌کارگیری اصول و معیارهای پدافند غیرعامل می‌تواند به تکمیل زنجیره دفاعی کمکی مؤثر و قابل توجه نماید که این امر به‌طور شایسته‌ای از جانب ایشان نیز مورد تأکید قرار گرفته است. بجاست این موضوع به‌ویژه از سوی مجلس شورای اسلامی و وزارتخانه‌ها و سازمان‌های دفاعی مسئول مورد اهتمام جدی‌تری قرار گیرد.^۲

۱. همان.

۲. توجه به محورها و اصول پدافند غیرعامل از حوصله این متن خارج است که می‌توان در گزارش مبسوط و متفاوتی به آن پرداخته شود.

- متن کامل این سیاست‌های ابلاغی که به‌عنوان راهنمای دستگاه‌های اجرایی، تقنینی و نظارتی، خط‌مشی و جهت‌گیری نظام را در بخش مذکور تعیین می‌کند، به شرح زیر است:^۱
۱. تأکید بر پدافند غیرعامل که عبارت است از مجموعه اقدامات غیرمسلحانه که موجب افزایش بازدارندگی، کاهش آسیب‌پذیری، تداوم فعالیت‌های ضروری، ارتقای پایداری ملی و تسهیل مدیریت بحران در مقابل تهدیدات و اقدامات نظامی دشمن می‌گردد.
 ۲. رعایت اصول و ضوابط پدافند غیرعامل از قبیل انتخاب عرصه ایمن، پراکنده‌سازی یا تجمع حسب مورد، حساسیت‌زدایی، اختفا، استتار، فریب دشمن و ایمن‌سازی نسبت به مراکز جمعیتی و حائز اهمیت به‌ویژه در طرح‌های آمایش سرزمینی و طرح‌های توسعه آینده کشور.
 ۳. طبقه‌بندی مراکز، اماکن و تأسیسات حائز اهمیت به حیاتی، حساس و مهم و روزآمدکردن آن در صورت لزوم.
 ۴. تهیه و اجرای طرح‌های پدافند غیرعامل (با رعایت اصل هزینه - فایده) در مورد مراکز، اماکن و تأسیسات حائز اهمیت (نظامی و غیرنظامی) موجود و در دست اجرا بر اساس اولویت‌بندی و امکانات حداکثر تا پایان برنامه ششم و تأمین اعتبار مورد نیاز.
 ۵. تهیه طرح جامع پدافند غیرعامل در برابر سلاح‌های غیرمتعارف نظیر هسته‌ای، میکروبی و شیمیایی.
 ۶. دو یا چندمنظوره کردن مستحدثات، تأسیسات و شبکه‌های ارتباطی و مواصلاتی در جهت بهره‌گیری پدافندی از طرح‌های عمرانی و به‌ویژه در مناطق مرزی و حساس کشور.
 ۷. فرهنگ‌سازی و آموزش عمومی در زمینه به‌کارگیری اصول و ضوابط پدافند غیرعامل در بخش دولتی و غیردولتی، پیش‌بینی مواد درسی در سطوح مختلف آموزشی و توسعه تحقیقات در زمینه پدافند غیرعامل.
 ۸. رعایت طبقه‌بندی اطلاعات طرح‌های پدافند غیرعامل.
 ۹. ممانعت از ایجاد تأسیسات پرخطر در مراکز جمعیتی و بیرون بردن این‌گونه تأسیسات از شهرها و پیش‌بینی تمهیدات ایمنی برای آن دسته از تأسیساتی که وجود آنها الزامی است و ممانعت از ایجاد مراکز جمعیتی در اطراف تأسیسات پرخطر با تعیین حریم لازم.
 ۱۰. حمایت لازم از توسعه فناوری و صنایع مرتبط مورد نیاز کشور در پدافند غیرعامل با تأکید بر طراحی و تولید داخلی.
 ۱۱. به‌کارگیری اصول و ضوابط پدافند غیرعامل در مقابله با تهدیدات نرم‌افزاری و الکترونیکی و سایر تهدیدات جدید دشمن به‌منظور حفظ و صیانت شبکه‌های اطلاع‌رسانی، مخابراتی و رایانه‌ای.

۱۲. پیش‌بینی سازوکار لازم برای تهیه طرح‌های مشترک ایمن‌سازی و ایجاد هماهنگی در سایر طرح‌ها و برنامه‌ها و مدیریت نهادهای مسئول، در دو حوزه پدافند غیرعامل و حوادث غیرمترقبه در جهت هم‌افزایی و کاهش هزینه‌ها.

۱۳. ایجاد مرکزی برای تدوین طراحی، برنامه‌ریزی و تصویب اصول و ضوابط، استانداردها، معیارها، مقررات و آیین‌نامه‌های فنی پدافند غیرعامل و پیگیری و نظارت بر اعمال آنها.

نتیجه‌گیری

پیروزی انقلاب اسلامی و تثبیت و پویایی نظام جمهوری اسلامی بسیاری از معادلات سیاسی و فرهنگی دیکته شده استکبار جهانی را بر هم زد و شگفتی صاحب‌نظران را برانگیخت و عامل بازنگری و دگرگونی در نظام‌های سیاسی بین‌الملل شد و سیاست‌های بلندمدت استعمار فرانو را به چالش کشاند. در این نظام تمام مفاهیم و اصطلاحات سیاسی از متن آموزه‌های وحیانی تفسیر و تحلیل می‌شود به همین جهت تعبیرات و اصطلاحاتی که قومیت و ملیت ایرانی را منهای آرمان‌های متعالی دینی و ارزشی تبیین کند به هیچ شکل در اندیشه امام (ره) و رهبری مشاهده نمی‌شود. این بزرگواران بر مبنای ماهیت دینی نظام به ترویج و تفسیر حاکمیت، تثبیت و گسترش اسلام می‌اندیشند و همه مفاهیم و عناوین را در پرتو حاکمیت و نهادینه ساختن آموزه‌های دین تحلیل و تعبیر می‌کنند، زیرا تحلیل و کاربرد مفاهیم سیاسی در ترسیم سیاست‌های کلی نظام در اندیشه رهبری بخشی از دیدگاه کلان و جهان‌شمول معرفت دینی ایشان است. یکی از این مقولات مهم در ادبیات سیاسی مقام معظم رهبری مفهوم امنیت یا امنیت ملی است.

از نگاه مقام رهبری، دفاع و امنیت ملی همان فرآیند گسترده حفظ دستاوردهای انقلاب اسلامی است و دستیابی به آرمان‌های متعالی و هموار ساختن مسیر رشد و تعالی مرهون توسعه اقتدار روزافزون سیاسی، فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی و نظامی؛ تا بتواند با بهره‌گیری از تمام ظرفیت‌ها، امکانات و استعدادهای درونی بحران‌های ناخواسته داخلی و تهدیدهای دشمنان خارجی را یکی پس از دیگری خنثی نماید و به سلامت به سر منزل مقصود برسد. بنابراین به صراحت می‌توان گفت که پرداختن همه‌جانبه به مقوله ابعاد مؤلفه‌های امنیت ملی و دوری از چالش‌ها و دفع تهدیدها در شرایط فعلی و حساس نظام مهمترین موضوعی است که شایسته است در دستور کار کارگزاران نظام اسلامی قرار گیرد. مقام معظم رهبری هم مسیر صعود به قله افتخارات کشور را عبور از پل‌های امنیت ملی می‌داند:

«امنیت، مقوله بسیار مهمی است و بدون امنیت، یک کشور در همه عرصه‌ها و صحنه‌های

فعالیت و تلاش دچار مشکل است، در مقوله علم، در مقوله پیشرفت‌های اقتصادی، در مقوله مسائل معیشتی و شهروندی، در مقوله سازندگی کشور، در همه مقولاتی که می‌تواند افتخارات بزرگ ملی را برای یک کشور به ارمغان بیاورد، پیش‌نیاز اصلی و اساسی عبارت است از امنیت»^۱.

منبع و مأخذ

در پاورقی هر صفحه آورده شده است.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۲۳۷۱

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: دفاع و امنیت ملی از نگاه مقام معظم رهبری (مدظله العالی)

نام دفتر: مطالعات سیاسی (گروه امنیتی دفاعی)

تهیه و تدوین: مهدی ذوالفقاری

ناظر علمی: یوسف ترابی

متقاضی: معاونت پژوهشی

ویراستار ادبی: فرزاد جعفری

واژه‌های کلیدی: —

تاریخ انتشار: ۱۳۹۱/۲/۱۷